

KOULUKULJETUSOPAS

Perusopetuslaissa määritellään ehdot, joiden täytyessä kunta järjestää oppilaalle koulukuljetuksen. (Perusopetuslain 32 § on tämän oppaan lopussa). Muiden kuin kunnan kuljetukseen oikeutettujen oppilaiden huoltajat ovat itse velvollisia järjestämään lastensa kuljetukset.

Tämä opas sisältää ne periaatteet, joiden mukaan oppilaille myönnetään Kihniön kunnan kustantama koulukuljetus, kerrotaan kuljetusten järjestämisestä ja annetaan ohjeita kuljetusten käyttämiseen.

1. KOULUKULJETUSTEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Koulukuljetuksista päätetään perusopetuslain ja Kihniön kunnan päättävien tahojen tekemien periaatepäätösten mukaisesti.

KOULUMATKAN PITUUS

Kihniön kunta järjestää oppilaalle kuljetuksen kunnan määrittelemään lähikouluun (oman oppilaaksiottoalueen kouluun) tai esiopetuspaikkaan, jos oppilaan yhdensuuntainen koulumatka on

- esioppilailla sekä 1. ja 2. luokan oppilailla yli kolme (3) kilometriä
- perusopetuksen 3.–9. vuosiluokan oppilailla yli viisi (5) kilometriä

Varsinaisella koulumatkalla tarkoitetaan oppilaan päivittäistä matkaa kodista kouluun ja takaisin. Matka mitataan lyhintä, kävelykelpoista ja yleisessä käytössä olevaa tietä pitkin kotipiportilta koulun portille, mukaan lukien kunnan avustamat yksityistiet. Mikäli oppilas voi suorittaa matkansa vaihtoehtoisesti jalankulkua, kevytliikennettä tai autoliikennettä varten tarkoitettua tietä pitkin, katsotaan koulumatkaksi lyhyin reitti, jota pitkin oppilas voi koulumatkan liikennesääntöjä noudattaen kulkea. Koulumatkan mittaus tapahtuu teknisen toimiston karttaohjelmalla.

Kotiportti tarkoittaa oman pihan ja pihatien liittymää ja koulun portti koulun pihan ja kouluun johtavan tien liittymää. Kunnan velvollisuutena ei ole järjestää koulukuljetusta koko matkalle, vaan kuljetus voidaan järjestää osalle matkaa. Kilometriraja on pisin mahdollinen omavastuumatka, joka oppilaan tulee varautua kulkemaan omin neuvoin.

Esikoululaiset ja 1–2 luokan oppilaat ovat velvollisia kävelemään päätielle (tai muuhun kuljettajan ilmoittamaan paikkaan) 1,5 kilometrin päästä, 3–5 luokan oppilaat 3 kilometrin päästä ja yläkoulun 6–9 luokan oppilaat 5 kilometrin päästä.

Lapsella on oikeus myös kävelymatkaan. Koululaisten yleiskunto on heikentynyt liikkumisen vähenemisen myötä. Koulumatkojen kulkeminen kävellen edistää terveyttä ja ennaltaehkäisee monilta sairauksilta. Samalla lapsi oppii liikkumaan kotiympäristössään ja luottamaan omaan koulumatkastaan selviytymiseensä, joka näin vahvistaa myös lapsen itsetunnon kehittymistä. **Huoltajat ovat aina ensisijaisesti velvollisia opettamaan lapsia liikkumaan turvallisesti liikenteessä.**

KOULUMATKAN VAARALLISUUS

Jos koulumatka tai osa koulumatkasta on vaarallinen, kunta on velvollinen järjestämään kuljetuksen vaaralliseksi katsotulle koulumatkan osuudelle tai korvaamaan huoltajalle koulumatkakustannuksia oppilaan kuljettamisesta. Koulumatkan turvallisuuden arviointiperusteina käytetään tiehallinnon arviointiohjeita. Merkittäviä tekijöitä ovat tien liikennemäärät (Liikenneviraston liikennemääräkartat), nopeusrajoitukset, raskaan liikenteen osuus tai tien valaistus. Lisäksi voidaan käyttää poliisi- ja tieviranomaisen lausuntoja, jotka eivät kuitenkaan voi velvoittaa kuntaa kuljetuksen järjestämiseen.

Suurpetovaaran (karhu, susi) vuoksi kuljetus voidaan myöntää määräajaksi silloin kun se ei oppilaalle muuten kuuluisi. Eläinten esiintyminen ei itsessään aiheuta sellaista vaaraa, jonka perusteella myönnettäisiin maksuton koulukuljetus. Tilapäisen kuljetustarpeen voi aiheuttaa petoeläimen ajankohtainen ihmisiin kohdistuva uhka. Kuljetustarpeessa ei oteta huomioon aikaisempien vuosien tapahtumia, vaan arviointi perustuu aina tapauskohtaiseen harkintaan. Harkinnassa otetaan huomioon koulumatkan ympäristö (asutus, syrjäisyys, metsäisyys), koulumatkan pituus, vuodenaika, oppilaan ikä, havainnot sekä arviot susien tai karhujen määrästä, sijainnista ja käyttäytymisestä alueella. Jos koulumatkan vaarallisuudessa on kyse petohavainnoista, asiantuntijana käytetään riistanhoitoyhdistystä tai poliisia. Asiantuntijan arvio mahdollisesta vaarasta on aina edellytys kyytien myöntämiseen.

Seuraavissa tapauksissa kuljetus myönnetään pääsääntöisesti:

- Koulumatkan alueella on karhu, jolla on poikasia. Kuljetus myönnetään tällöin ajanjaksoksi, jona karhu on alueella ja hereillä.
- Alueella liikkuva susi on vahingoittunut tai sairas
- Alueella liikkuu susia, jotka eivät käytäyty lajityypillisesti, ts.:
 - susi tulee toistuvasti lyhyen ajan sisään asuinrakennuksen pihapiiriin ihmisistä piittaamatta
 - susi on kohdistanut hyökkäyksen lemmikki- tai kotieläimeen asuinrakennuksen pihapiirissä tai sen välittömässä läheisyydessä
 - susihavaintoja tehdään toistuvasti lyhyen ajan sisään oppilaan koulumatkan varrelta, jolloin oppilaan kävelymatka koulukuljetusreitillä varteen katsotaan vaaralliseksi susivaaran vuoksi

KOULUMATKAN VAIKEUS TAI RASITTAVUUS

Kunta järjestää oppilaalle kuljetuksen tai korvaa oppilaan huoltajalle koulumatkakustannuksia, jos koulumatka on oppilaalle liian vaikea tai rasittava (esim. oppilaan henkilökohtaiseen kehitystasoon nähden tai terveydellisten syiden vuoksi). Kuljetuksen järjestäminen edellyttää aina asiantuntijan lausuntoa. Lausunnon voi antaa lääkäri, psykologi tai vastaava asiantuntija ja lausunnon hankkii huoltaja. Lausunnot on ilmentävä kuljetustarpeen syiden ja perustelujen lisäksi selkeästi kuljetusmuoto ja ajanjakso, jolle kuljetus tulisi järjestää. Lausunto ei velvoita kuntaa kuljetuksen järjestämiseen, mutta sitä käytetään asiantuntija-apuna päätöksenteossa.

VIERAASSA KUNNASSA JA TOISSIJAISSA KOULUSSA KÄYVÄT OPPILAAT

Vieraassa kunnassa ja toissijaisessa koulussa (muu kuin kunnan määrittelemä lähikoulu) koulua käyvien oppilaiden kuljetuksia ei järjestetä eikä korvata silloin, kun on kyse oppilaan omasta hakeutumisesta toiseen kouluun. Oppilaan koulunkäymisen ehdoksi vieraassa kunnassa tai toissijaisessa koulussa asetetaan se, että huoltajan on itse järjestettävä oppilaan koulumatkat.

YHTEISHUOLTAJUUS

Oppilaalla on yksi osoite, joka on merkitty väestörekisteriin ja jonka perusteella määritellään oppilaan koulu. Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuljetusta eri osoitteessa asuvan toisen huoltajan luota. (KHO 006/540)

2. KOULUKULJETUSTEN JÄRJESTÄMISEN PERIAATTEET

Kunta järjestää kuljetuksen tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti. Koulukuljetuksissa käytetään ensisijaisesti olemassa olevaa julkista liikennettä. Taksit ja tilauslinja-autot hoitavat myös koulukuljetuksia ja oppilas voi joutua käyttämään koulumatkalla eri kuljetusmuotoja

Koulukuljetus järjestetään vuosittain laadittavien reittien ja aikataulujen mukaan keskitetysti niin, että ne palvelevat usean eri luokan ja koulun oppilaita. Aikatauluista johtuen oppilas voi joutua odottamaan koulun alkua aamulla tai kuljetusta koulupäivän jälkeen. Lain mukaan koulumatka odotusaikoinen voi kestää enintään 2,5 tuntia päivässä. Lukuvuoden alussa 13 vuotta täyttäneen tai perusopetuslain 17 § 2 momentin tarkoittamassa erityisopetuksessa olevan oppilaan koulumatka odotuksineen saa kestää kuitenkin enintään 3 tuntia päivässä. Odotusajat pyritään pitämään kohtuullisina. Koulumatkaan

sisältyvät kotoa pysäkille tai kuljetuksen lähtöpaikalle oppilaan omatoimisesti kulkema matka. Tämän matkan kulkemiseen esioppilaiden – 2. luokkalaisten lasketaan käyttävän aikaa enintään 15 minuuttia kilometrille ja 3.–9. luokkalaisten oppilaiden enintään 12 minuuttia kilometrille.

Kuljetusreitille määritellään ns. keräilypysäkit eli taksipysäkit, joille oppilaat kerääntyvät samalla tavoin kuin linja-autoa käyttävät oppilaat kerääntyvät linja-autopysäkeille. Jokaista oppilasta ei siis käydä noutamassa kotoa, vaan oppilas on velvollinen kulkemaan kodin ja keräilypysäkin välillä omin neuvoin enintään lähes sama matka, joka on rajana kuljetuksen järjestämiselle muutenkin.

Oppilaan huoltajalle voidaan maksaa anottaessa kuljetusavustusta, jos oppilas täyttää koulukuljetusehdot ja huoltaja kuljettaa oppilasta kodin ja koulun välisen matkan. Kuljetusavustusten maksuperusteista ja euromääristä päättää sivistyslautakunta.

Avustus maksetaan syyslukukauden ja kevätlukukauden lopulla huoltajan täytettyä lomakkeet, joilla maksatusta varten tarvittavat tiedot pyydetään. Avustusta ei makseta, jos reitillä kulkee kunnan järjestämä kuljetus eivätkä esim. terveydelliset syyt vaadi erilliskuljetusta.

3. KOULUKULJETUSTEN AIKANA

Jotta koulukuljetukset sujuisivat mahdollisimman joustavasti ja turvallisesti, on huoltajien ja oppilaiden oltava tietoisia seuraavista periaatteista ja noudatettava niitä:

* **Koulun järjestyssäännöt ja hyvät tavat ovat voimassa myös koulumatkan aikana.** Hyviin tapoihin kuuluvat mm. tervehtiminen, kohtelias kielenkäyttö jne.

* Koulutakseissa ja linja-autoissa sotkemisesta vastaa oppilas ja hänen huoltajansa. Lumet ja kurat tulee puhdistaa vaatteista ja kengistä ennen autoon nousua.

* Liikenneturvallisuus on kuljetuksen aikana tärkeintä. Taksissa ja linja-autossa ei saa liikkua paikasta toiseen kuljetuksen aikana. **Turvatyöt on pidettävä kiinni.**

* Taksin ja linja-auton kuljettaja saa puuttua kuljetuksen aikana tapahtuvaan häiriköintiin tilanteen vaatimalla tavalla.

* Mikäli oppilas ei suostu käyttämään turvavyötä, häneltä poistetaan yhden varoituksen jälkeen oikeus määrääjäksi koulukuljetukseen.

- **Huoltajan tulee ilmoittaa taksiautoilijalle, jos oppilas sairastuu, eikä tarvitse koulukyytiä.**

* Taksiautoilijalle on hyvä ilmoittaa oppilaan terveydentilaa koskevista seikoista, kuten allergioista ym. jotka saattavat vaikuttaa kuljetuksiin.

* Koulutaksin kyytiin saa ottaa vain sellaisia urheiluvälineitä tai muita ylimääräisiä, joita tarvitaan lukujärjestyksen mukaisesti esimerkiksi liikuntatunneilla tai joiden tuomisesta on muuten sovittu koulun kanssa.

* Koulutaksin ei tarvitse odottaa oppilasta, jos hän myöhästyy taksipysäkiltä tai lähtee hakemaan unohtunutta tavaraa kotoa. Oppilaan on oltava sovittuna aikana sovitulla taksipysäkillä, ei esimerkiksi jossain sen läheisyydessä.

* Koulutaksi ei ole myöhässä, jos se saapuu taksipysäkille 15 minuutin kuluessa sovitusta ajasta.

* Koulutaksi ei saa ohittaa taksipysäkkiä ennen sovittua aikaa, elleivät kaikki pysäkiltä nousseet oppilaat ole mukana.

* Linja-autoa käytettäessä on annettava selvä ja reipas pysähtymismerkki. Hämärän ja pimeän aikana heijastin auttaa ratkaisevasti näkymistä.

* Maksu suoritetaan linja-autossa näyttökortilla, jonka tulee olla ehjä ja oikealle matkalle annettu. Jos kuljettaja huomauttaa virheellisestä kortista, on oppilaan välittömästi ilmoitettava asiasta opettajalle.

4. POIKKEUSTILANTEET

* ONNETTOMUUDET

Kunta vastaa oppilaille koulussa tai koulumatkalla tapahtuvista tapaturmista. Vastuu koskee varsinaista kouluaikaa ja koulumatkaa sekä koulun järjestämiä opinto- ym. retkiä. Kunta korvaa tapaturmasta aiheutuneet hoitokulut.

Liikennöitsijän vastuu kattaa itse automatkan. Liikennevahingoissa, joissa toisena osapuolena on moottoriajoneuvo, ohjataan hoitokulut lakisääteisen liikennevakuutuksen korvattavaksi. Esinevahinkoja ei pääsääntöisesti korvata. Mikäli oppilas aiheuttaa vahinkoa toiselle osapuolelle, joutuu hän ja hänen holhoojansa korvaamaan aiheutetut vahingot.

* TAKSI TAI LINJA-AUTO EI SAAVUKAAN PYSÄKILLE

Ajokelin ollessa erityisen huono tai muista erityisistä syistä voi joskus käydä niin, että taksi tai linja-auto ei pääse kulkemaan aikataulun mukaisesti. Liikennöitsijä on tällöin velvollinen järjestämään korvaavan kuljetuksen. Oppilaan ei pidä kuitenkaan odottaa kuljetusta pysäkillä loputtomiin, vaan on parasta ottaa yhteyttä kouluun tai kotiin.

* VAHINKO TAI ILKIVALTATAPAUS

Kunta ei korvaa oppilaiden autoille aiheuttamia vahinkoja. Liikennöitsijä ja oppilaan huoltaja sopivat vahinkojen korvaamisesta keskenään.

* KULJETUKSEN LAATUUN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

Mahdollinen kuljetuksen laatua koskeva palaute osoitetaan sivistystoimistoon tai suoraan liikennöitsijälle. Kaikki sivistystoimistoon tulleet valitukset kirjataan ylös ja selvitetään liikennöitsijän kanssa. Mikäli tapahtuu vakavia rikkomuksia, kuten liikennelainsäädännön rikkomista, tulee asianosaisten ottaa suoraan yhteyttä poliisiin.

5. LIIKENNETURVALLISUUS

Kihniön kunta tekee omalta osaltaan jatkuvasti työtä koulumatkojen turvallisuuden puolesta. **Huoltajien toivotaan huolehtivan siitä, että koulunsa aloittaville ja vanhemmillekin oppilaille opetetaan ja kerrataan vuosittain hyvä koulumatkareitti ja turvallinen liikenteessä liikkuminen.**

Heijastimen käyttö sekä pyöräiltäessä tai mopoiltaessa ajovalojen käyttö on ehdottoman tärkeää pimeään vuodenaikaan. Pyöräilykypärän käyttö on tarpeen aina pyöräiltäessä. Oppilasta, joka ei hallitse polkupyörän käyttöä, ei ole syytä päästää kouluun pyörällä.

6. AJOREITIT JA KERÄYSPYSÄKIT:

Liikenne- ja viestintäministeriön asetus koulu- ja päivähoitokuljetusten kuormituksesta ja turvallisuusjärjestelyistä (21.6.2006, dnro 553/2006):

* Auton ajoreitti on valittava siten, etteivät kuljettavat autoon noustessa tai siitä poistuessaan tarpeettomasti joudu ylittämään ajorataa.

- * Kuljetuksen päättyessä koululle tai sieltä alkaessa, otetaan kuljetettavat koulun pihamaalta autoon nousuun varatulta ja erikseen merkityltä paikalta tai koulualueen välittömään läheisyyteen varatulta lähtöalueeksi erikseen merkityltä paikalta.
- * Kuljetusauton peruuttamista kuormausalueella on vältettävä. Mikäli autoa on kuitenkin peruutettava, kuljettajan on noudatettava erityistä varovaisuutta.
- * Kuljetuksissa auton nopeus ei saa ylittää 80 km/h.
- * Kaikkien oppilaiden on oltava turvavöissä henkilöautoissa ja kuljettajan turvavyön käyttöä suositellaan esimerkkitoimijana.

Koululais- ja esiopetuskuljetuksia suorittaessaan autoilijat ovat kunnan palveluksessa, jolloin he noudattavat kunnan antamaa ohjeistusta kuljetuksista. Tästä syystä autoilijoilla ei ole oikeutta erillisiin sopimuksiin huoltajien kanssa eikä oikeutta tehdä muutoksia kuljetusreitteihin tai kuljetettavien oppilaiden listoihin. Kunta voi niin halutessaan suorittaa kuljetusten valvontaa ja mikäli sopimusrikkomuksia tapahtuu, voidaan sopimus irtisanoa välittömästi.

7. KOULUKULJETUKSIA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ:

Perusopetuslaki 628/1998, § 32: **Koulumatkat**

Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pidempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai lasten päivähoidosta annetussa laissa tarkoitettua päivähoidosta esiopetukseen on viittä kilometriä pidempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai päivähoitoon. Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus. (19.12.2003/1139)

Edellä 1 momentin mukaisesti järjestettävä oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas lukuvuoden alkaessa on täyttänyt 13 vuotta tai jos oppilas saa 17 §:n 2 momentissa tarkoitettua erityisopetusta, saa koulumatka kestää enintään 3 tuntia.

Jos oppilas otetaan muuhun kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kouluun tai opetuksen järjestämispaikkaan, oppilaaksi ottamisen edellytykseksi voidaan asettaa, että huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista. (19.12.2003/1139)